

מהן שאיפותיו של המשטר האיראני?

בשנת 1979 התחוללה באיראן המהפכה האסלאמית. אייתוללה ח'ומייני, מנהיג דתי שיעי כריזמטי, חזר מצרפת לאחר תקופת גלות בת 15 שנים, במהלכן הטיף כנגד המשטר האיראני. עם שובו לאיראן, צבר לעצמו תומכים שמאסו בשלטון השאה מכלל שכבות האוכלוסייה, וחולל מהפכה בצורת המשטר – ממונרכיה חילונית בראשה עומד השאה לתאוקרטיה בהנהגת חכמי הדת ומעליהם "המנהיג העליון".

לאיראן מורשת עתיקה של מעמד אימפריאלי במזרח התיכון, אליו שואף המשטר האיראני לחזור. שאיפותיה של איראן לעליונות צבאית וכלכלית מושגות על ידי ביסוס מעמדה הגאו-פוליטי, בעיקר באמצעות מאבקה במדינות המערב, ובראשן ישראל וארה"ב. בין השאר, היא חותרת להשגת יכולת גרעינית ככלי לביסוס מעמדה ההגמוני במרחב. בנוסף, מחזיק המשטר האיראני בתפיסה דתית-פונדמנטליסטית, לפיה יש להפיץ את הדת השיעית ברחבי המזרח-התיכון והעולם כולו. איראן מנצלת את המרחב הערבי המשוסע ורותמת שחקנים לא-מדינתיים המזדהים עם התפיסה הדתית הזו, במטרה לקדם את רעיונות המהפכה האסלאמית-שיעית גם מחוץ לגבולותיה של איראן.

מה תפקידם של משמרות המהפכה ושל "כוח קודס"?

"משמרות המהפכה" קמו כדי להגן על ערכי המהפכה ועקרונותיה, ועל המשטר עצמו. בחודשים הראשונים לפרוץ המהפכה פעלו המשמרות יחד עם מיליציות מהפכניות כדי להסיר אימים פוליטיים. מלחמת איראן-עיראק היוותה נקודת מפנה באופיו ובתפקודו של הארגון, שכן זו אילצה אותו להצטרף לצבא האיראני הסדיר (Artesh) ולמעשה הגדירה את אופיו ויעודו של הארגון כצבא שני.

משמרות המהפכה הוא ארגון רב-תפקודי ורב-תחומי העוסק באופן שוטף בביטחון האיראני. יעודו להפיץ את ערכי המהפכה האסלאמית מחוץ לגבולות איראן ולהגן עליהם: "אימפריאליזם וציונות גלובלית, עם עזרתן של ממשלות וחסדיהן, מעורבות בכל יום בעלילות כנגד התפשטות וחדירת המהפכה האסלאמית ללבבותיהם של העם האיראני ושל העולם..."

לארגון חמש "זרועות": קרקע, אוויר (אחראית גם לטיילים האסטרטגיים של איראן), ים, בסיג' (מיליציות מתנדבים) וכוח קודס. משימותיו כוללות סיכול טרור וחתרנות פוליטית, השתתפות בדיכוי מחאות פוליטיות ורדיפת מתנגדי המשטר מחוץ לגבולות איראן, מאבק "בחדירה תרבותית מערבית", סיכול פשיעה חמורה ומאבק בשחיתות כלכלית. משמרות המהפכה גם שולטים בחלק ניכר מכלכלת איראן.

השאיפה של איראן לייצוא המהפכה האסלאמית וחתירתה להגמוניה אזורית ומאבק באימפריאליזם המערבי, בראשם מדינת ישראל וארה"ב, הביאו להקמת "כוח קודס" (על שמה של ירושלים) – יחידת עילית תחת פיקוד משמרות המהפכה. כוח קודס מונה כ-15,000 לוחמים ויעודו להילחם באימים חיצוניים הנשקפים למשטר ולהפיץ את ערכי המהפכה האסלאמית מעבר לגבולות הרפובליקה האסלאמית, תוך שהוא מגייס לשורותיו מוסלמים שיעים מאזור המזרח התיכון.

מה עושה ישראל ומה עושות מדינות העולם כדי להתמודד עם האיום?

ע"פ פרסומים זרים, בשנים האחרונות נקטה מדינת ישראל פעולות יזומות על מנת לעכב את המשך ההתחמשות וההתעצמות של "כוח קודס" ושלוחותיו במרחב: חיסול אנשי צבא איראניים, השמדת תשתיות טרור והתעצמות צבאית, סיכול משלוחי נשק, מעקב וניטור פעילות עוינת ופעולות שונות במישור המדיני שמטרתן לבודד את איראן בזירה העולמית ומניעת פיתוח יכולות גרעיניות.

גם מדינות אחרות בעולם פועלות מול משמרות המהפכה בדרכים כלכליות, דיפלומטיות ואף צבאיות. הפעולה המשמעותית ביותר שבוצעה מצד מדינה זרה הייתה חיסולו של קאסם סולימאני בבגדד ב-2020 בידי ארה"ב – סולימאני היה מפקד "כוח קודס" במשך 22 שנים, וחסולו ממחיש את החשיבות המיוחסת ל-"כוח קודס" ואת ההשפעה הייחודית שהייתה לסולימאני עצמו. מאז תחילת המלחמה ולאור מתקפות חוזרות ונשנות של החות'ים בתימן על ספינות העוברות במיצרי באב אל-מנדב בדרכן לתעלת סואץ, נפגע הסחר הימי הבינלאומי בצורה משמעותית. בדצמבר 2023 הודיעה ארה"ב על הקמת קואליציה בינלאומית של מדינות שתפעל לאבטח את הסחר באזור, ומאז ינואר 2024 תקפו כוחות של ארה"ב ומדינות נוספות מטרות צבאיות של החות'ים בתימן.

בנוסף לאירועים במיצרי באב אל-מנדב, החל מתחילת המלחמה הגבירו המיליציות השיעיות בעיראק את התקפותיהן כנגד בסיסים אמריקאיים במזרח התיכון, ואף פגעו בכוחות. תקיפות אלו לא החלו במלחמה, אך התעצמו מאד מאז תחילת המערכה. גם בגזרה זו התקיפה ארה"ב מספר בסיסים של המיליציות, ואף חיסלה מפקדים בכירים בארגונים אלו. ב-1 באפריל 2024 חוסל בדמשק מוחמד רזא זאהדי שהיה מפקד "כוח קודס" בלבנון וסוריה, בפעולה שיוחסה למדינת ישראל. זאהדי הוא הדמות הבכירה ביותר שחוסלה במשמרות המהפכה מאז ההתנקשות האמריקאית בסולימאני.

מה קרה במתקפה האיראנית האחרונה על ישראל?

ב-14 באפריל פתחה איראן במתקפה נגד ישראל בתגובה לחיסולו של זאהדי, ושיגרה יותר מ-300 איומים מסוגים שונים: כלי טיס בלתי מאוישים, טילי שיוט וטילים בליסטיים נורו משטח איראן ועל-ידי שלוחיה בעיראק, החות'ים בתימן וחיזבאללה בלבנון. המתקפה האיראנית היא נקודת מפנה ביחסי איראן-ישראל וביציבות האזור כולו: לראשונה מזה 33 שנים (מאז מלחמת המפרץ הראשונה) הותקפה מדינת ישראל על ידי מדינה ריבונית משטחה.

רובם המוחלט של האיומים ששוגרו אל עבר ישראל יורטו - מתוך כ-170 כלי טיס בלתי מאוישים שאיראן שיגרה לא חדר אף לא אחד לשטח מדינת ישראל. עשרות מהם יורטו על ידי מטוסי קרב של חיל האוויר, מערכת ההגנה האווירית ומערכות ההגנה של ארה"ב ומדינות נוספות. מבין יותר מ-30 טילי שיוט שאיראן שיגרה לא חדר אף טיל לשטח מדינת ישראל: 25 מהם יורטו על ידי מטוסי קרב של חיל האוויר מחוץ לגבולות המדינה. מתוך יותר מ-120 טילים בליסטיים יורטו רובם המכריע, ורק בודדים נחתו בשטח ישראל - חלקם נפלו באזור בסיס חיל האוויר בנבטים וגרמו לנזק קל לתשתית בלבד, ללא פגיעה בתפקוד הבסיס. בנוסף, נפצעה קשה ילדה שנפגעה משברי טיל יירוט.

צה"ל ניהל קרב הגנה אווירי מורכב, ברמת ביצוע גבוהה של חיל האוויר ואגף המודיעין. העבודה המשותפת עם קואליציית המדינות השותפות לנו ומאמצי המודיעין וההגנה האווירית של צה"ל הביאו לתוצאה יוצאת הדופן: נטרול רובם המכריע של האיומים על שטחנו ומניעה כמעט מוחלטת של פגיעה באזרחי מדינת ישראל.

לסיכום

איראן כמובילת ציר-ההתנגדות שמה לעצמה למטרה להפיץ את המהפכה האסלאמית, ובתוך כך להשמיד את מדינת ישראל ולהתנגד לארה"ב ולהשפעתה במזרח התיכון. מפרוץ המלחמה מובילה איראן את כוחותיה בכל רחבי האזור על מנת לפגוע במאמץ המלחמתי של ישראל ולהמשיך להטיל טרור על אזרחי המדינה, ולאחרונה הסלימה במאבקה ופעלה ישירות נגד ישראל. המאבק בין ציר ההתנגדות ואיראן לבין ישראל, ולצידה ארה"ב ובעלות ברית נוספות, הוא חלק ממארג כוחות אזורי רחב שמושפע ומשפיע על המלחמה בעזה, ועל ההתפתחויות העתידיות בזירה הצפונית.

סמל
משמרות
המהפכה

דגל
איראן

